

Recordant el cine a Tortosa

Dos exposicions simultànies ens apropen a la història del cinema a les nostres contrades. Al Museu de Tortosa, a l'antic Escorxador, la mostra '120 anys de Cinema a les Terres de l'Ebre' (fins al 16 de juliol), i a l'Arxiu Històric Comarcal del Baix Ebre, als Reials Col·legis, una mostra específica relativa al Cine Fèmina de Tortosa (fins al 8 de juliol), que complementa l'anterior.

Josep Bayerri Raga,
periodista

Segons les meves dades, la primera exhibició cinematogràfica a Tortosa fou el 8 de maig de 1898 en una carpa desmuntable instal·lada a la plaça d'Alfonso XII. El diari *La Verdad* (09.04.1898) deia "...las exhibiciones del cinematógrafo Lummiere se cuentan por llenos. En cada sesión pueden admirarse 10 cuadros a los precios de 30 céntimos la silla preferente y 20 céntimos el público en general". Un any després s'instal·là un nou pavelló, al carrer del Temple, vora el Parc, amb el nom de Salón Novedades. Els primers anys les projeccions de cinema eren itinerants semblants a les de circ i de vegades es combinaven l'una i l'altra. La gent volia veure el nou invent fins al punt que el teatre s'obrí a complementar-se amb el cinema. El 18 de febrer de 1900 s'anuncia "gran función en el Teatro Principal... en la segunda parte se exhibirán 10 cuadros del cinematógrafo". El maig de 1902 tornà la carpa del Palacio Luminoso a la plaça d'Alfonso durant un mes, a l'anunci de premsa apareix la denominació de pel·lícules "...un cinematógrafo de los más modernos con bonitas películas"; la seva activitat però, va produir queixes dels veïns per la

El Cine Coliseum era la sala més gran de les terres de l'Ebre. Fou enderrocat per una fosca operació especulativa amb participació d'alguns dels caps polítics de l'època.

forta olor de petroli que feia el motor de l'enginy.

El primer saló de cinema de caràcter estable i amb energia elèctrica fou creat pel botiguer de teixits Francesc Martí (1906) que es va instal·lar a la planta superior del palau del marquès de Capmany, conegut com a Casa de La Alhambra, al carrer de la Rosa. A principis del segle XX l'espectacle per excel·lència continuava sent el teatre amb magnífiques instal·lacions com el ja esmentat Teatre Principal (1883) o

el petit teatre al Balneari Porcar (1890); tots dos destruïts pel foc (1930 el Principal i 1923, el del Balneari). A poc a poc el cinematògraf acabaria per imposar-se com a espectacle popular. La primera gran sala de cine fou el Teatro Cine Dore (1913), que després de la Guerra passaria a anomenar-se Teatro Cine Goya per imposició dels nous governants. També fou important la inauguració del Cine Benet i el Cine Escude. La construcció més important però, fou el monumental

Teatro Cine Coliseum (1934) que va ocupar el solar de l'antic Principal, però amb façana a la plaça d'Alfonso. Amb un aforament de gairebé 1.200 localitats i un escenari de grans dimensions podia acollir tota mena d'espectacles.

Els anys gloriosos del cinema foren els immediats a l'acabament de la guerra civil. No hi havia cap altra forma d'esbarjo que el futbol o el cinema. A més del Goya i el Coliseum va obrir el Cine Fèmina (1943) i al Salón Frontón, que aco-

llia els espectacles de revistes, s'habilità una pantalla i s'hi feien també projeccions de cinema. Durant la dècada dels cinquanta hi havia grans cues per aconseguir entrades; ser amic dels taquillers dels cines era molt important. Els diumenges les sales estaven plenes de gom a gom amb dues sessions, a les 3 i a les 6. A cadascuna es projectaven dos pel·lícules amb el *No-Do* obligatori i un petit descans entremig. Molts aprofitaven per sortir i atansar-se al local del Club de Futbol, al carrer de Teodoro González, per veure els resultats, que s'escrivien en un panell sobre la paret, i com havia quedat la quiniela. L'any 1953 s'obrí el Cine Niza a la plaça d'Alfonso, que pocs anys després esdevindria "d'art i assaig", una modalitat per projectar pel·lícules de més qualitat, especialment de directors europeus, sovint aliens a les grans superproduccions americanes. El cine del Patronat, que tenia un històric tuf de saló parroquial des del final de la guerra, es modernitzà a partir de 1966 com a Cine Club Aster i hi projectava cintes de Saura, Bergman, Hitchcock, Orson Welles, Chaplin.... El Montepio de Xofers a Ferreries obrí també una sala de cinema i, des de 1962, dilluns a la nit, l'únic dia que no obrien les sales comercials, es projectaven pel·lícules al Centre del Comerç. ■

EXPOSICIÓ AL MUSEU DE TORTOSA FINS EL 16 DE JULIOL

Objectes, documents i audiovisuals per recórrer la història del cinema a la ciutat

L'exposició itinerant *Aquelles tardes... 120 anys de cine a les Terres de l'Ebre*, es pot visitar al Museu de Tortosa fins al 16 de juliol. Si bé es tracta d'un projecte itinerant que es va estrenar al Museu de les Terres de l'Ebre al març, l'exposició agafa a Tortosa una nova dimensió i compta amb una gran quantitat de material nou, cedit per una vintena de col·leccionistes, i que ajuden a fer un recorregut per la història del cinema a la ciutat. La primera part de l'exposició, coincideix amb la que es va poder veure a Amposta i fa un recorregut històric des de les primeres projeccions cinematogràfiques al territori en barraques de fira o en teatres, cafès d'associacions, ateneus o altres, fins que es creen les primeres sales de cinema, i com aquestes es van anar expandint pel territori

entre els anys 10 i 20 del segle XX. La segona part de l'exposició se centra a recórrer la història cinematogràfica de Tortosa. S'hi mostren objectes, documents i un audiovisual que ajuden a evocar els antics cinemes de la ciutat: Com a curiositats s'hi pot veure el projector del Centre del Comerç, també un projector portàtil que s'havia utilitzat a Alfara de Carles a la dècada dels 1950, la maqueta de l'antic Cinema Coliseum, fundat per Bernardo Grego, el 1934, a la Plaça Alfons XII, i les butaques de l'antic cinema de Xerta. També és molt interessant tot el material que s'ha conservat de la cabina de projecció del cinema dels Reguers (els carbons per al projector, les ulleres que s'utilitzaven per canviar els carbons, i les dispositives dels anuncis que es passaven al descans, entre d'al-

tres). Pel que fa al material gràfic, hi trobem programes de mà de les diferents sales de cinema, amb exemples tan curiosos com el de la pel·lícula *Les tres germanes* sobre la dona i la revolució russa, que es va projectar en català al Coliseum l'any 1937, o la granereta que es va repartir de record quan es va projectar *Me casé con una bruja* al Goya. Cal destacar també la projecció de la pel·lícula *El cinema i Tortosa en capítols*, produïda per Quim Panisello, en la qual es fa un recorregut per les diferents sales de cinema de Tortosa, i un homenatge a tots els treballadors, empresaris, i altres professionals que hi van estar relacionats. També es mostren una selecció de fotogrames censurats durant el franquisme i fragments de diferents pel·lícules rodades a les Terres de l'Ebre.